

Budoucnost Evropy

Není snadné odhadnout, jakým směrem se bude Evropská unie v následujících letech ubírat. V tuto chvíli nikdo neví (dokonce ani sami nejvyšší představitelé EU) a ani vědět nemůže, jak bude Unie vypadat za pět, deset či patnáct let. Můžeme jen na základě úkolů, které si před sebe EU na nejbližší léta vytýčila nastítnit problémy, které ji na této cestě čekají. Je samozřejmé, že se situace na poli mezinárodním i uvnitř Unie může vlivem vnějších těžko předvídatelných událostí radikálně změnit a vývoj poté může být zcela jiný, než jaký bylo možné předpokládat v roce 2006. Nastíníme tedy jen zamyšlení nad možným budoucím vývojem a faktory, které jej mohou ovlivňovat. Mezi ně patří především:

- rozšíření, které proběhlo v roce 2004
- Smlouva o Ústavě pro Evropu
- další plánovaná rozšíření
- rozdílnost postojů členských států k dalšímu postupu integrace
- vývoj v oblasti hospodářské, zejména plnění Lisabonské strategie
- oblast politická
- oblast bezpečnostní
- spolupráce policejních a justičních orgánů

Rozšíření v roce 2004

EU má za sebou rozšíření o 10 nových států. Ještě nikdy nepřijala EU tolik nových zemí najednou. V některých případech se jedná o zcela nové státy vzniklé v průběhu 90. let minulého století. Vývoj většiny těchto států probíhal odlišně od zemí unijních. Zkušenosti těchto zemí s demokracií jsou dosud malé a politická situace někdy obtížně předvídatelná. Stejně obtížně lze odhadovat jejich další vývoj a jejich zapojení do integračního procesu. Po dvou letech členství desítky nových států lze říci, že se většina z nich vcelku bez problémů zapojila do činnosti v rámci EU a že si hledají své místo mezi pětadvacátkou poměrně úspěšně.

Lze předpokládat, že se vývoj v těchto zemí odrazí na samotném vývoji Unie a že bude mít vliv na její směřování v dalších letech. Jedním z důvodů tohoto tvrzení je fakt, že na všech podstatných vývojových směrech se musí dohodnout představitelé států konsensuálně. Tento faktor tedy na jednu stranu přispívá k veliké nejistotě odhadu budoucnosti Unie. Na druhou stranu je potřeba vzít v úvahu i další faktory, které míru nejistoty poněkud oslabují:

- Nových států je pouze menšina. Všechny nové země musely před svým vstupem přijmout společná pravidla hry (acquis communautaire), která platí v celé EU. Ani při výrazných změnách na politické scéně jednotlivých zemí nelze tato pravidla díky nadstátnímu charakteru práva Společenství samovolně měnit.
- Začlenění do EU znamená výrazně větší míru komunikace a otevřenosti nových zemí. Dochází k účinnějšímu přenosu principů, zásad a snad i politické kultury do nových zemí, a to v důsledku větší výměny informací, vyšší migrace lidí mezi členskými zeměmi i v důsledku úplně jiné úrovně spolupráce mezi státy.
- Historie ukazuje, že EU dokáže mezi sebe přijmout i státy, které měly před vstupem bouřlivou politickou historii. Státy, kterým vládly dokonce polovojenské či vojenské junty (Řecko, Španělsko a Portugalsko), se po svém vstupu do Společenství zařadily

po boku ostatních demokratických zemí a nebyly s nimi žádné výrazné problémy v politické oblasti.

- Smlouvy byly předem připraveny a vybaveny určitými legislativními pojistkami, které by mohly v případě nutnosti pomoci řešit některé mezní situace (možnost užší spolupráce, možnost odejmout hlasovací právo zemím, které se ubírají zjevně nedemokratickou cestou).
- Rozšíření z roku 2004 znamená zcela nové pohledy, zkušenosti a názory, které s sebou přináší nové státy a které budou významně spoluformovat další vývoj. Toto rozšíření a zkušenosti z něho plynoucí rozhodně ovlivní minimálně další dynamiku rozšiřování o nové státy a v širším pohledu i celou budoucnost Unie.

Smlouva o Ústavě pro Evropu

Evropská unie se poprvé od svého založení, tj. po padesáti letech své existence, rozhodla změnit systém, který byl dosud založený na několika zakládajících smlouvách, které byly pouze čas od času novelizovány. Odhodlala se vytvořit jeden základní dokument, a to Smlouvu o Ústavě pro Evropu. Přestože už slovo „ústava“ v názvu dokumentu rozčiluje některé představitele a politiky, smlouva z naprosté většiny opisuje původní zakládající smlouvy a jimi popsane mechanismy. Nicméně přináší i některé nové pohledy a pravidla.

Návrh smlouvy, jež měla obsahovat strukturu institucionální a právní architektury evropské integrace v budoucnosti, byl vytvořen Konventem. Konvent bylo speciálně pro tuto příležitost vytvořené shromáždění 105 zástupců členských i kandidátských států, národních parlamentů, Evropského parlamentu a Komise. Předsedal mu Valéry Giscard d'Estaing. Po bouřlivých jednáních na závěrečné schůzi Konventu dospělo shromáždění ke kompromisnímu návrhu Smlouvy o založení Ústavy pro Evropu, tzv. evropské ústavní smlouvy. Ten měl zajistit především:

- větší provázanost a přesné vymezení pravomocí v Unii
- zjednodušení legislativních nástrojů EU
- větší demokratičnost, transparentnost a efektivitu práce orgánů EU (např. způsob jmenování členů Komise, pravomoci Evropského parlamentu, parlamentní volby, role Rady, efektivnost rozhodovacího procesu v institucích)
- zjednodušení stávajících Smluv
- posílení postavení EU na mezinárodní scéně

Návrh smlouvy byl sepsán, schválen a podepsán. Slavnostní podpis se uskutečnil 29. října 2004 v Římě (ve stejných prostorách, kde byly podepsány v roce 1957 Římské smlouvy). Smlouva byla podepsána nejvyššími představiteli všech 25 členských států a parafována představiteli zemí kandidátských. Za Českou republiku podepisoval premiér Stanislav Gross. Aby mohla smlouva vstoupit v platnost, musí být ale ratifikována členskými státy. O způsobu ratifikace si rozhodují státy samy. Některé ji schvalují ve svých parlamentech, jinde ji vlády předkládají ke schválení přímo občanům v referendu. Výsledky ratifikačního procesu byly těžko předvídatelné. Obavy, že by smlouva nemusela být schválena, panovaly zejména vzhledem k tradičně euroskeptické Velké Británii. O to větší údiv vyvolaly výsledky referenda v jednom ze zakladatelských států, zemi, která nejen Evropská společenství zakládala, ale která je po léta tahounem integrace a v neposlední řadě i příjemcem vysokých dotací, zejména zemědělských – ve Francii. Francouzští občané v referendu řekli „Ne“ této smlouvě. Nebyli jediní, stejný výsledek mělo i referendum v Nizozemí. Můžeme jen

spekulovat, co bylo hlavní příčinou záporné reakce občanů v obou zemích – nespokojenost s politikou stávajících vlád, obavy z toho, že smlouva je výhodnější pro nové státy, než pro staré... Důvodů bylo zřejmě víc. Nic to ale nezmění na výsledku – proces ratifikace, i přes to, že smlouva byla předtím ratifikována v 16 státech EU, byl pozastaven a EU zahájila veřejnou debatu o svých cílech, úkolech a plánech s občany ve snaze lépe jim vysvětlit smysl, fungování i budoucí směřování EU. Výzkumy totiž ukázaly, že to byl mj. právě i nedostatek informací, který vedl ve dvou výše zmíněných zemích k zamítnutí ústavy. Tato strategie je nazývána „Plánem D“ - dě jako demokracie, dialog, diskuse.

Přerušeni ratifikace nepředstavuje pro EU žádný závažný problém. EU má platné smlouvy, kterými se řídí (Smlouva z Nice). Ale faktem je, že budoucí vývoj integrace může ovlivňovat i skutečnost, že není zcela jasné, jakým základním právním dokumentem se bude EU v následujících letech řídit.

Pokud bude smlouva ratifikována - a o obnovení ratifikačního procesu se mluví v zemích EU stále častěji - měla by se stát novým základním dokumentem EU. Nahradila by současné 3 smlouvy (Smlouvu o Evropské unii, Smlouvu o založení Evropského společenství a Smlouvu o založení Euratomu).

Smlouva o Ústavě pro Evropu z velké části přebírá a upřesňuje ustanovení již existujících smluv s cílem zlepšit orientaci ve smluvních dokumentech EU. Přináší ovšem i věci zcela nové. Do evropské ústavní smlouvy jsou zapracovány některé nové články a změny ve fungování EU oproti současnému stavu. Tyto změny se týkají:

- oblastí spolupráce v rámci EU
- složení evropských institucí
- způsobů jejich rozhodování
- udělení právní subjektivity Evropské unii

Novinky, které přináší Smlouva o Ústavě pro Evropu:

- *Začlenění Charty základních práv EU do textu ústavní smlouvy.*
- *Zřízení nové funkce předsedy Evropské rady.*
- *Zřízení nové funkce evropského ministra zahraničních věcí.*
- *Nová forma výkonu předsednictví Rady. Předsednictví bude ponecháno v kompetenci členských států, ale bude jej vykonávat vždy skupina tří zemí, které se na základě vnitřní rotace během osmnácti měsíců vystřídají v čele všech formací Rady EU.*
- *Zjednodušení souboru legislativních nástrojů z dnešních 15 na pouhých 6.*
- *Vytvoření a zavedení evropských rámcových zákonů a evropských zákonů.*
- *Nové vymezení působnosti EU. Bude zavedena výlučná a sdílená působnost, podpůrné, koordinační a doplňkové činnosti.*
- *Přehlednější rozdělení a definování kompetencí mezi jednotlivými institucemi EU.*
- *Nově definováno hlasování kvalifikovanou většinou. Již nebudou přidělovány hlasy jednotlivým členským státům jako dosud. Ke schválení příslušných rozhodnutí bude zapotřebí souhlasu 55 % členských států, které představují nejméně 15 členských států a které zastupují členské státy představující nejméně 65 % celkového počtu obyvatel Unie. Zároveň byla ale schválena pojistka proti blokační menšině tří nejlidnatějších států, které disponují více než 35 % celkového počtu obyvatel. Kvalifikované většiny bude totiž podle schváleného textu dosaženo i tehdy, pokud se proti rozhodnutí postaví*

méně než čtyři členské státy. (Stručně řečeno: kvalifikovanou většinou se rozumí dvojitá většina 55 % zemí tvořených minimálně 15 členskými státy a reprezentujících minimálně 65 % obyvatelstva EU. K zablokování rozhodnutí bude ovšem zapotřebí nejméně čtyř zemí reprezentujících alespoň 35 % populace Unie.) U návrhů, které nepředkládá ani Komise, ani ministr zahraničí EU bude potřebná většina 72 % zemí, které zastupují nejméně 65 % obyvatelstva Unie.

- *Mění se složení Evropské komise a zastoupení jednotlivých zemí v ní: do roku 2014 bude zachován princip jedna země = jeden komisař. Poté bude počet komisařů snížen na dvě třetiny celkového počtu členských zemí. To znamená, že každá země bude jmenovat svého zástupce v Komisi pravidelně vždy ve dvou ze tří funkčních období.*
- *Evropskému parlamentu přiznává smlouva větší vliv než nyní, zároveň se mění celkový počet a rozdělení mandátů mezi členskými státy (zvýšení minimálního počtu zástupců jedné země z 5 na 6, snížení maximálního počtu z 99 na 96; celkově by počet zástupců v parlamentu neměl překročit 750).*
- *Zcela nově přináší jasně definovaný mechanismus dobrovolného vystoupení členského státu z Evropské unie.*
- *Evropská unie získá právní subjektivitu, kterou doposud měla jen Evropská společenství.*
- *Nová „evropská občanská iniciativa“, která je uvedena ve smlouvě, přináší zcela novou možnost, spočívající v tom, že alespoň 1 milion občanů z podstatného počtu členských zemí může vyzvat Komisi k předložení legislativního návrhu.*
- *Smlouva posiluje i roli národních parlamentů.*

Formální stránka ústavní smlouvy

Smlouva zakládající Ústavu pro Evropu se skládá z krátké preambule a čtyř částí.

Část I

- *obsahuje základní charakteristiky EU a tím se podobá národním ústavám jednotlivých zemí:*
 - *definice Evropské unie, jejích hodnot a cílů i práv evropských občanů,*
 - *rozdělení pravomocí mezi EU a členskými státy a způsoby, jak tyto pravomoci vykonávat,*
 - *základní popis evropských institucí*
 - *podmínky, za kterých lze do EU vstoupit nebo z Unie naopak vystoupit*

Část II

- *tvoří Charta základních práv EU, ve které jsou zakotvena práva, která musí EU ve vztahu k evropským občanům respektovat při své činnosti. (Charta v evropské ústavní smlouvě odpovídá například Listině základních práv a svobod, která je součástí Ústavy ČR.)*

Část III

- *popisuje fungování EU jak z hlediska hlavních unijních institucí, tak z hlediska jednotlivých politik, ve kterých EU působí. Navazuje na část I a rozpracovává podrobněji její základní ustanovení.*

Část IV

- *tvoří obecná a závěrečná ustanovení, z nichž jsou důležitá například pravidla, podle kterých bude možné evropskou ústavní smlouvu měnit.*

Protokoly

- ke smlouvě jsou připojeny protokoly (je jich 36), podobně jako k současným smlouvám. Jedná se zejména o protokoly o roli národních parlamentů a o uplatňování zásady subsidiarity a proporcionality.

Další plánované rozšiřování

Hranice Evropské unie se však nezastaví na těch současných. Očekává se další rozšiřování. V roce 2007 by měly přistoupit dva státy - Bulharsko, Rumunsko. Přístupová smlouva, kterou podepsaly, připouští možnost odkladu jejich přijetí o jeden rok, pokud nebudou skutečně připraveny a nebudou plnit přijaté závazky. [Komise v roce 2006 posoudila opakovaně stav jejich připravenosti a ve své zprávě z 26. září doporučila jejich přijetí.](#)

Status kandidátského státu mají další tři země – Chorvatsko, Turecko a Makedonie.

Nejblíže z nich má k přijetí pravděpodobně Chorvatsko, které počítá se začleněním do EU v roce 2009. Přístupová jednání zahájilo stejně jako Turecko v říjnu 2005. Velké, kulturně velmi odlišné a převážně muslimské Turecko si na své členství rozhodně počká mnohem déle. Nicméně právě vstup Turecka by podstatnou měrou ovlivnil podobu Evropské unie v příštích desetiletích. (Podrobněji o dopadech členství Turecka v EU a názorech na vstup této země níže.) Makedonie je v roce 2006 nejmladším kandidátem (status získala na konci roku 2005) a zatím s ní nebyla zahájena přístupová jednání.

Za branami EU stojí však další země, které projevíly zájem o členství: Albánie, Bosna a Hercegovina, Srbsko a Černá Hora. [\(Od června r. 2006 pokračuje Rada EU ve vyjednávání o Stabilizační a asociační dohodě zvlášť s černou Horou a zvlášť se Srbskem v důsledku referenda, které v těchto zemích proběhlo a potvrdilo vůli obyvatel nadále existovat jako dva samostatné státy.\)](#)

Existují však státy, které rovněž uvažují o svém připojení k EU. Jedním z nich je např. Maroko. To v minulosti požádalo o členství v Evropských společenstvích. Bylo však odmítnuto. Důvod tohoto odmítnutí je nasnadě. Přijaty mohou být podle smlouvy jen evropské státy. Tuto základní podmínku Maroko zcela evidentně nesplňovalo. Nabízí se ale otázka, zda se Maroko nepřihlásí znovu. V rukou by mělo silné argumenty – uvažujete o přijetí Turecka, jednáte s ním, přestože 95 % jeho území v Evropě neleží! Proč tedy nepřijmout Maroko?

Nemusíme za zájemci až do Afriky. Ukrajina před nedávnem ústy svých představitelů vyslovila svůj zájem o členství. Tento velký východoevropský stát sice zatím oficiálně o členství nepožádal, ale debata o jeho přijetí, vyjednávání či dokonce samotný jeho vstup by rozhodně významně ovlivnily celou Evropskou unii.

Rozdílnost postojů členských států

Členských států je dnes 25. (Již v roce 2007 by jich mělo být 27.) Jejich postoje k integračnímu procesu však rozhodně nejsou totožné. Naopak lze říci, že se velmi významně liší:

- státy nepostupují v integračním procesu stejným tempem; některé státy postupují pomaleji zejména při prohlubování integrace oproti úrovni dosažené většinou států (např. neochota některých členských států zavést společnou měnu euro)
- pro jiné země je současný stav pouze základním východiskem pro pokračování a prohlubování integrace v dalších oblastech

Zásadní rozdílnost postojů členských států k integračnímu procesu představuje velkou výzvu při vytváření strategie budoucího vývoje Evropské unie, která musí být nutně kompromisem těchto často protichůdných názorů.

Hospodářská oblast

V této oblasti je nejdůležitější strategií Evropské unie tzv. Lisabonská strategie. Ta byla definována na summitu Evropské rady v Lisabonu v březnu 2000. Jejím hlavním cílem bylo přeměnit EU do roku 2010 v »nejkonkurenceschopnější a nejdynamičtější znalostní ekonomiku, schopnou udržitelného růstu s více a s lepšími pracovními místy a s více posílenou sociální soudržností«.

Byly určeny základní rysy této strategie:

- Důraz je kladen především na oblast ekonomickou. Vyzdvihuje se potřeba dobudovat jednotný vnitřní trh (tzn. liberalizace a integrace energetických trhů, dopravy, telekomunikačních a poštovních služeb, budování transevropských dopravních sítí, ochrana hospodářské soutěže).
- Dalším požadavkem je koordinace hospodářských politik členských zemí EU a integrace finančních trhů, zejména v souvislosti se zaváděním společné měny.
- Podpoře využívání informačních technologií, výzkumných aktivit a inovativních procesů a investicím do lidského kapitálu je přisouzena velmi významná role.
- Hospodářský růst je vnímán též jako podmínka pro snižování nezaměstnanosti v EU. Podpora zaměstnanosti je současně spojena i s podporou malých a středních podniků, neboť těm je přisuzována schopnost působit jako katalyzátor vzniku nových pracovních míst. Aktivní přístup k problematice nezaměstnanosti je patrný též z podpory růstu vzdělanostního potenciálu obyvatelstva.

Vývoj v hospodářské oblasti v EU však ukázal, že se velmi ambiciózní cíle vytčené Lisabonskou strategií nedaří příliš úspěšně naplňovat. Na konci roku 2004 uveřejnila poradní skupina vedená bývalým nizozemským premiérem Wimem Kokem velmi kritickou zprávu o postupu plnění strategických cílů. Autoři dokumentu, nazvaném „Čelit výzvě“, nejen odhalují značně neúspěšný postup naplňování cílů, ale zároveň varují, že Evropské unii hrozí nebezpečí vyřazení ze světové hospodářské superligy.

Evropská komise prodiskutovala zprávu, vzala v úvahu i vlastní poznatky o dosavadním plnění předsevzatých úkolů a rozhodla se, že upraví původní strategii. Základní cíl zůstává stejný - stát se dynamickým a konkurenceschopným znalostním hospodářstvím, hrajícím prim ve světovém měřítku. V rámci nově stanovené strategie však došlo k omezení šíře záběru a koncentrování se na nejdůležitější podmínky růstu.

Komise chce vytvořit Evropu přitažlivou pro investory i pro ty, kteří v ní pracují (případě chtějí pracovat). Soustředit by se Evropa měla především na znalosti a inovace, které by se

měly stát motorem růstu. Stěžejním úkolem je zlepšit politiky vedoucí k vytváření většího počtu pracovních míst.

Uskutečňování cílů, byť zjednodušených, ale stále naráží na překážky. Tou hlavní není neochota Komise pustit se do jejich naplňování, ale stěžejní bariérou je neochota členských států přistoupit k náročným, bolestivým a politicky velmi nepopulárním reformám. Bez těchto reforem ale není možné nepochybně správné a rozumné cíle obsažené v Lisabonské strategii uskutečnit.

Oblast politická a bezpečnostní

Spolupráce členských států se neodvívá jen v oblasti hospodářské. Evropská unie chce posilovat své postavení i v oblasti politické a bezpečnostní. Tyto oblasti jsou však nesmírně citlivé a navíc spadají do výlučné kompetence členských států. To s sebou, spolu s velmi rozdílnými a často naprosto protikladnými názory států na otázky zahraniční politiky, přináší mnoho problémů. Ty se projevují především v tom, že společný postup pětadvacítky v této oblasti je spíše zbožným přáním než realitou.

Z výše řečeného a koneckonců i z předešlého vývoje v oblasti zahraniční politiky je zřejmé, že se situace nemá důvod radikálně měnit. Lze říci, že co členský stát, to samostatný názor na tuto oblast. Do budoucna tedy bude záležet na ochotě či neochotě členských států ke kompromisům.

V oblasti bezpečnostní se podařilo vypracovat novou bezpečnostní strategii. Tímto úkolem byl pověřen Vysoký zmocněnec pro Společnou zahraniční a bezpečnostní politiku Javier Solana. Strategickými cíly v oblasti vnějšího působení Unie jsou:

- vytváření stability a dobré správy (good governance) v bezprostředním sousedství integrované Evropy
- podpora mezinárodního řádu založeného na multilateralismu
- aktivní postup proti bezpečnostním hrozbám

Současně byly vymezeny tři klíčové hrozby, kterým bude muset na počátku 21. století EU čelit:

- Nové formy terorismu

Ty se podstatně liší svými nástroji od boje tradičních teroristických organizací, neboť nepoužívají násilí jako nátlakový prostředek k budoucímu vyjednávání. Nemají tudíž vnitřní zábrany, které lze nalézt u skupin usilujících o politickou podporu, jsou připravené použít neomezené násilí a způsobit značné újmy.

- Nekontrolované šíření zbraní hromadného ničení a raketových technologií

Evropa si uvědomuje hrozící nebezpečí zahájení závodů ve zbrojení na Blízkém východě, v Iránu i jinde. Nezanedbatelnou skutečností je fakt, že teroristické organizace se snaží získat tyto zbraně a nebudou váhat je použít.

- Státní organizace a sociální struktury v některých částech světa

Rozklad států vytváří podmínky pro bujení organizovaného zločinu. Spolu s novodobým terorismem a šířením zbraní hromadného ničení představují pro Evropu aktuální

nebezpečí. Příklady nemusíme hledat na jiných kontinentech. V evropském kontextu je velmi dobrým příkladem Balkán.

Mezníkem vývoje se staly teroristické útoky v Madridu a Londýně. Tehdy si Evropa uvědomila, že terorismus není hrozbou jen daleko za oceánem, ale že je to aktuální hrozba, která se dotýká i Evropské unie. Státy EU se začaly soustředit na přípravu a zavádění opatření, která by do budoucna tuto hrozbu omezila.

Schopnost naplnit stanovené cíle ale předpokládá nový přístup členských států v rámci Společné zahraniční a bezpečnostní politiky (SZBP) i v Evropské obranné politice. Je nesporné, že tento přístup bude mít politické důsledky pro jejich další spolupráci.

Oblast spolupráce justice a vnitra

S vytvářením „prostoru svobody, bezpečnosti a spravedlnosti“ pro všechny souvisí i změny, které jsou prováděny či připravovány v oblasti azylové a migrační politiky a ve spolupráci justičních a policejních orgánů. Ty budou do značné míry také faktorem, který bude dlouhodobě ovlivňovat vývoj a spolupráci států v rámci EU.

V roce 2004 byl přijat pětiletý akční plán, tzv. Haagský program. (Realizace má být provedena do roku 2010.) Ten zahrnuje významné změny oproti současnému stavu azylové a migrační politiky. Jednou ze zásadních změn je, že ministři vnitra budou o těchto otázkách napříště rozhodovat kvalifikovanou většinou, oproti jednomyslnému hlasování, uplatňovanému do této doby.

Haagský program vyzdvihl tři okruhy:

- azylovou politiku a migrační politiku (cílem je vytvoření jednotného azylového systému a systému společné regulace legální imigrace)
- policejní spolupráci (záměrem je zejména posílení spolupráce v rámci Europolu)
- justiční spolupráci (snahou je dosáhnout vzájemné uznávání rozsudků, harmonizace trestního práva, posílení spolupráce v rámci Eurojustu)

Od roku vyhlášení začaly být prováděny konkrétní kroky k naplňování cílů programu. Příkladem konkrétního posunu v této oblasti je přijetí směrnice, která stanoví společná pravidla o udělování azylu v zemích EU, která se připravovala a schvalovala více jak 5 let; vývoj vízového informačního systému (VIS) a dvou dalších databází: EURODAC (systém obsahuje otisky prstů žadatelů o azyl v EU) a Schengenského informačního systému (SIS II, který bude obsahovat biometrické údaje a detaily Evropského zatýkacího rozkazu).

Turecko

Turecko a problematika jeho začlenění do EU

Nejproblematictějším státem z hlediska budoucího přistoupení k EU, soudě dle škály reakcí, které přípravy a následné zahájení negociačních jednání vyvolávaly, je určitě Turecko. Rozšíření o Turecko bude v každém případě námětem pro velmi živé debaty v Evropě v příštích letech. Evropa si na tuto debatu chce ponechat dlouhý čas – případné členství Turecka by mělo nastat až někdy mezi lety 2015 – 2020. Plné ukončení přísných přechodných období

pak ještě o 5 – 10 let později. Již dnes existuje řada argumentů proti vstupu této země do EU a současně řada argumentů, podporujících budoucí turecké členství.

Argumenty odpůrců vstupu Turecka do EU

- křesťanská nedůvěra k muslimskému sousedovi
- nedůvěra a nepřítel veřejného mínění
- nedůvěra k hloubce demokracie v této zemi
- pochybnosti o dodržování lidských práv (Kurdové, vliv armády na politické dění, nedůvěra v objektivitu tureckého soudnictví, postavení žen, svobody projevu či rovnoprávného postavení náboženských organizací a spolků)
- velký vliv na dění v EU (Turecko bude největším a nejpočetnějším a tudíž i nejvíce zastoupeným státem)
- pokud by Turecko vstoupilo, jednalo by se o rozšíření obdobného rozsahu, co se počtu obyvatel týká, srovnatelného s rozšířením o deset zemí v květnu 2004
- nákladnost vstupu relativně chudého státu
- téměř 36 % ekonomicky aktivních obyvatel Turecka pracuje v zemědělství – s tím souvisejí ohromné náklady EU v rámci dotací v oblasti Společné zemědělské politiky, které by neúnosně zatížily unijní pokladnu, neboť Turecko by se stalo největším příjemcem dotací (při stávajících pravidlech by náklady ze strany EU činily v této oblasti 16 mld. € ročně)
- nejasnost „evropanství“ Turecka (nejenom kulturní a historická odlišnost, ale i fakt, že 95% tureckého území a 80 % tamní populace je v Asii)
- Turecko bylo ve 20. století dějištěm mimořádného násilí: jeho účast v první světové válce rozdmýchala nenávist a vyvolala obrovské masakry, jmenujme jen genocidu Arménů, odsun Řeků, boje s Kurdy.
- drogová otázka - Turecko je klíčovou tranzitní heroinovou cestou z Jihozápadní Asie do Evropy, existence laboratoří, v nichž se přeměňuje dovážené morfium na heroin v odlehlých částech země i v okolí hlavního města, laxní vymáhání kontroly praní špinavých peněz
- v okolí Istanbulu operují organizované zločinecké skupiny, to jak turecké, tak íránské (dle informací CIA)
- získání problematických sousedů (Irák, Írán, Sýrie, Gruzie, Ázerbájdžán, Arménie)
- problémy na mezinárodním poli, které s sebou přinese Turecko do EU: rozepře s Řeckem u Egejského moře, kyperská otázka, protesty Sýrie a Iráku proti tureckému hydrologickému projektu výstavby přehrad na Eufratu, problémová hranice s Arménií v oblasti Náhorního Karabachu

Argumenty příznivců vstupu Turecka do EU:

- Prokazatelná snaha Turecka vyrovnat se s „evropskými“ požadavky (nebývalé politické a ekonomické reformy, demokratizace, zlepšování úcty k lidským právům, zrušení trestu smrti). Plné členství v EU by bylo logickou korunovací nesmírně strastiplné cesty Turecka k demokratickému a právnímu státu, kterou již v roce 1924 zahájil Mustafa Kemal.
- Turecko učinilo řadu zásadních změn v politické a ekonomické rovině a zároveň se zavázalo v reformách pokračovat tak, aby v dané době bylo připraveno přijmout

veškeré povinnosti plynoucí pro něj z eventuelního členství v EU. Je nesporným zájmem EU, aby Turecko v reformním úsilí pokračovalo.

- Odmítnutí by znamenalo oslabení pozice současných reformátorů a velké posílení tradicionalistů a fundamentalistů.
- Získání silného politického, vojenského strategického a ekonomického partnera.
- Získání kontroly a bezprostřední možnosti ovlivňování procesu přeměny muslimského nepřilíš demokratického státu na úspěšnou demokracii. To by se navíc mohlo stát modelem i pro další státy a významně oslabit fundamentalistická hnutí v ostatních muslimských státech.
- Získání vlivu v jednom z nejcitlivějších regionů na světě.
- Ekonomické důvody – velmi dynamicky se rozvíjející trh, obrovský lidský potenciál, nejrychlejší hospodářský růst v Evropě.
- Možnost vytvořit funkční model soužití s muslimskou zemí. To je výzva, která Evropu tak jako tak čeká. V státech EU dnes stejně žije kolem 20 milionů muslimských imigrantů a celé jižní středomoří tvoří muslimské státy, se kterými Evropa musí spolupracovat.
- Možnost kontroly nad přísunem drog.
- Odklon Turecka od USA k EU.
- Turecko je již důvěryhodným partnerem v NATO.
- Migrace nebude více než 2,7% populace.
- Ač nejlidnatější bude jen jednou z asi 30 zemí.
- Přístup Turecka donutí EU k reformám (např. v oblasti Společné zemědělské politiky)
- Dlouhá doba vyjednávání, vícerychlostní Evropa, dlouhá přechodná období.